

● Siemon Reker

TOAL PROOAT

Roepen

Wanneer Wines van der Laan uit Winschoten achter een inbreker aan zit in een Engels hotel in Newcastle, dan kan hij te keer gaan! Ik kan u dat uit eigen aanschouwen verzekeren. Als Jaap Nienhuis van hetzelfde Groninger programma van Radio Noord een bietenlader op z'n achillespees krijgt, dan schreeuwt hij ook wel even, zo heeft ie me verzekerd.

Als Van der Laan of Nienhuis daarover (smakelijk) vertellen, gebruiken ze voor dat schreeuwen een woord dat een klein beetje van elkaar verschilt: iemand uit Usquert zegt 'belken', een Winschoter gebruikt 'bölken'. Klein verschil, maar duidelijk genoeg. De woorden betekenen hetzelfde voor een Winschoter of een Usquerder, en ze zijn natuurlijk in verregaande mate familie van elkaar.

In de vorige aflevering van Toalproaat werd het onderwerp 'schreeuwen' al aangekondigd, en dat leidde tot een paar telefoontjes en een enkele brief. Een paar keer werd daarbij de opmerking gemaakt dat het Groninger woord voor schreeuwen 'belken' was. Nee dus; we kunnen niet altijd over het Gronings spreken, hooguit over uw en mijn Gronings. De correspondenten

hebben met z'n allen het kaartje getekend dat hierbij staat afgedrukt. Ik zeg daar direct bij dat zo'n kaartje niet helemaal eerlijk is; het geeft de gegevens weer van 99 procent van de inzenders. Een enkele dwaalgast is weggelaten, omdat het gaat om het algemene beeld. Bovendien is de zaak in het Westerkwartier wellicht iets gecompliceerder dan uit de kaart blijkt.

Maar het algemene beeld is duidelijk, en niet zo verrassend, want er zijn meer taalgrenzen in Groningen die hetzelfde patroon hebben: andermaal is een Noord-Zuid tegenstelling te constateren; ik kom daar bij gelegenheid nog wel eens op terug.

De vraag naar Groningse woorden voor 'hard roepen' heeft heel veel materiaal opgeleverd, en het is te aardig om u dat te onthouden; hoe graag ik deze keer wat had willen schrijven over net verschenen boeken en boekjes als de Geschiedenis van de Groninger literatuur van dr. P. J. van Leeuwen en de Groninger Spelling. D'r gebeurt te veel op het gebied van het Gronings, de laatste tijd.

De gegevens rond roepen kunnen het best voor zichzelf spreken, ze illustreren de onjuistheid van stellingen als 'dialecten zijn arme talen'. Want wat zeggen 500 man als je ze vraagt naar een woord voor 'schreeuwen': blèren, brullen, roupen en reren, roazen, tieren, roupen, brollen, schruwen, schraauwen, schraimen, schrieuwen, bröllen, gaalpen, gilpen, gielpen, te keer goan, schreeuwen, tettern, schriwwen, jammern, lawaaïen, klendolen, balken, bandiezen, schretern, ballern, aangoan, gillen, gieren, kabool maoken, janken, rözén, schraiven, krijsen, schrouwen, kraaien, bellen, herrie moaken, skeberen, aggewaaiern, skettern, schruiven, buldern en beren. Zoek het maar uit.

Over de klanken in woorden als belken, bölken en aanverwanten moeten we het ook nog maar 'es hebben, maar er legt ook nog een probleem van een paar week terug.

